

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

Két elnöki megnyitó

1.

A nyári hónapoktól félbeszakított szaküléseinket újból megkezdjük és tovább haladunk a hagyományainktól megszabott úton.* Arra törekszünk, hogy szaküléseink érdeklődést keltsenek és tudományos igényeket elégítsenek ki. Szeretnők ide vonzani a tudományos erőket kutatásaik eredményeinek bemutatására, a közönséget pedig ezeknek az eredményeknek meghallgatására. Szeretnénk bensőséges kapcsolatot kifejleszteni Szakosztályunk és a tudományművelők, másrészt szaküléseink és az erdélyi tudományos igyekezeteket megbecsülő közönség között. Ha a közelmúlt sivár két évtizedében, amikor erőink erősen megfogyatkozottak voltak, sikerült Szakosztályunk tudományos üléseinek folytonosságát, a viszonyokhoz mérten, szép eredménnyel biztosítanunk, kétség nem férhet hozzá, hogy a mai jobb körülményektől csak a fejlődés megerősödését várhatjuk.

Kifejezést lehet adni azonban annak az észrevételnek, hogy van valami hasonlóság a mai állapot és az 1872-i helyzet között, amikor megnyílt a tudományegyetem, amelyhez annak idején természetszerűleg azt a reményt fűzték, hogy a nagyszámú tudós férfiak Kolozsvárra telepedése a Múzeum-Egyesület addigi tudományos tevékenységét erősen fel fogja lendíteni. De ez a várakozás azonnal nem teljesedett, sőt hanyatlás állott be. Dolgozatok gyéren érkeztek, a tudományos élet tengett-lengett. Ebben az időben terjesztették Szakosztályunk elé azt az indítványt, amely ma egy kissé furesának tűnik föl, hogy a választmány választott tagjai köteleztessenek évenként legalább egy tudományos dolgozat bemutatására. A közönség is nagyon hidegen viselkedett. Előfordult, hogy alig egy-két ember jelent meg az előadásokon, melyeket a néptelenség miatt sokszor nem is lehetett megtartani. Komolyan elhangzott ezért az a javaslat, hogy az Egyesület dobszóval hirdesse a város utcáin a tervbe vett előadást és így toborozzon hallgatóságot. Szakosztályunk történetírója szerint e feltűnő jelenség oka abban rejlett, hogy „az egyetem tanárai közül többen akkor kerültek először Kolozsvárra és az új helyzetbe nehezen tudtak beilleszkedni; kiépített személyi és tudományos kapcsolataik másfelé vonták őket, egymásra idegenül tekintettek és a testületi szellem csak lassan, fokozatosan alakult ki közöttük“. MIKÓ IMRE GRÓF is ebben az időben egyik megnyitójában így sóhajtott fel: „Minket csak a nyomás tart együvé; csak a zsarnokság fenyegetése fűz szorosan egymáshoz s nemzeti intézeteinkhez“.

A helyzet ma kétségtelenül más és jobb, MIKÓ IMRE szavait nem kell megismételni. Szaküléseinknek megvan a maga szépszáma

* Elmondott a Szakosztály 1943. október 20-án tartott szakülésén.

érdeklődő közönsége és nem szűkölködünk bemutatást érdemlő, az ismereteket új eredményekkel szélesítő tudományos dolgozatokban sem. Főképen annak örvendünk, hogy a fiatal tudós-nemzedék bizalmat tanúsít irántunk és készségesen résztvesz szakosztályunk működésében. Magam is szívesen emlékszem vissza, hogy még tanárjelölt koromban első tudományos próbálkozásomnak Szakosztályunk folyóirata adott helyet és szakosztályi üléseink léghőre hatékonyan járult hozzá tudományos elhatározásaim megerősödéséhez. Szakosztályunk hivatását nem utolsó sorban a tudományos utánpótlás elősegítésében látom, ezért mindig örömről szolgál, ha új meg új erdélyi témákkal új tudományos elindulásoknak és kibontakozásoknak adhatunk teret. De természetesen kitüntetésnek vesszük, ha neves szaktudósainkat is üdvözölhetjük szerény körünkben, ahol őszinte tisztelet és megbecsülés fogad mindenkit, aki tudományos feladataink betöltésében segítséget nyújt Szakosztályunknak.

Abban a reményben, hogy a tiszta szándékú törekvéseink megértésre és támogatásra találnak, és azzal a bizalommal, hogy a Gondviselő kegyelme tovább is megóvja munkánk zavartalanságát, üdvözölöm a Tek. Szakosztályt és a nt. Közönséget, s mai szakülésünket tisztelettel megnyitom.

2.

Az EME Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztálya, hagyományait követve, a szaküléseken kívül, amelyek kiváltképpen tudományos kutatások és tudományos eredmények bemutatására vannak rendelve, népszerűsítő előadások rendezésével is szolgálni kívánja a tudományos ismeretek terjesztését. Működésének abban az időszakában, mely a román megszállás idejére esett, nagyobb terjedelemben folytak ezek az előadások, amelyeknek akkor megvolt a maguk különlegesebb rendeltetése és feladata. Ma különféle szervek kiadósan gondoskodnak a közönség legkülönfélébb érdeklődési körének kielégítéséről. Elég legyen a szabadegyetemi előadásokra és a városban folyó népművelési előadásokra utalnom, nem is említve azokat az előadásokat, amelyeket az egyházi és társadalmi egyesületek is bőven nyújtanak.

Ilyen körülmények között az EME Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztálya nem akarta tovább terhelni a mt. közönségek amúgy is erős lekötöttségét, s így népszerűsítő előadásait szűkebb körre s mindössze három alkalomra szorította.* Az ideai ciklusban szereplő három előadás egységet alkot, amennyiben mind a három közművelődési intézményt ismerttet, és bizonyos irányzatosság nyilatkozik meg abban, hogy ezek az ismertetésre kerülő intézmények valamennyien délerdélyiek.

Népszerűsítő előadásainkat azért állítottuk össze ezzel a tárgykörrel s magából a tárgykörből következő tendenciával, hogy elszakí-

* Elmondott a Szakosztály 1943. december 1-én kezdődött népszerűsítő előadásorozatán.

tott és fájdalmasan nélkülözött intézményeinkkel ápoljuk a lelki összetartozást, jó sorsunkban ne feledkezzünk meg róluk, amikor azok a megpróbáltatás nehéz idejét élik, a felelőségérzetet, mellyel ezeknek a kulturális tényezőknél tartozunk, tartsuk ébren magunkban, s a mai vészterhes időkben egy-egy órán keresztül gondoljunk azokra a kulturális értékekre, magyar erőfeszítésekre és szép emlékekre, amelyek ezekhez az intézményekhez fűződnek.

Előadássorozatunk számba fogja venni a délerdélyi magyar művelődési egyesületeket és intézményeket, bemutatja a gyulafehérvári Batthyaneumot és ismertetni fogja a nagyenyedi Bethlen-kollégium tudományos gyűjteményeit. Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy mind a három kérdést kiváló szakemberek előadásából fogjuk megismerni. A megnyitó első előadás vállalásával, amely a délerdélyi magyar művelődési egyesületekről és intézményekről szól, DR. KRISTÓF GYÖRGY egyetemi ny. r. tanár, a bölcsészeti kar e. i. dékánja, volt szíves kitüntetni Szakosztályunkat.

Üdvözölve a mélyen tisztelt egybegyűlt hallgatóságot, mai ülésünket megnyitom és felkérem a Professzor Úrat, hogy szíveskedjék előadását megtartani.

GYÖRGY LAJOS

Jelentés

az »Erdélyi Múzeum« 1941—1943. évi működéséről

Tekintetes Közgyűlés!

Szakosztályunk 1906-ban szerkesztett és 1942-ben módosított Ügyrendjének V. fejezete a szakosztályi kiadványokról és főként a szakosztályi folyóiratokról szólva, többek között a 3. pontban előírja, hogy „a szerkesztő köteles megválasztásakor munkatervet adni“. Bár engem, az Erdélyi Múzeum jelenlegi szerkesztőjét nem a Szakosztály választott meg, s így nem a Szakosztály bizalmából kerültem e megtisztelő helyre, hanem mint méltóztatnak tudni, a központi választmány határozata bízott meg 1941-ben a folyóirat szerkesztésével, mégis most három évi működés után éppen az ügyrend említett előírása értelmében szükségesnek tartom a Tekintetes Közgyűlés előtt beszámolni az elvégzett munkáról és részletezni jövőre vonatkozó terveimet.*

A folyóirat történetében eddig kétségtelenül a legnehezebb tizenegy év szerkesztői munkája után a folyóirat előbbi szerkesztője, szakosztályunk jelenlegi elnöke, DR. GYÖRGY LAJOS 1941 elején közölte a központi választmánnyal, hogy a változott viszonyok között szerkesztői tiszttségétől meg kell válnia. Aki közelről ismerte az Erdélyi Múzeum szerkesztőjének tizenegy évi küzdelmét azért, hogy a külső ellenséges erőkkel bátran harcolva, a belső, megfogyatkozott, erőket felhasználva az Erdélyi Múzeumban megőrizze az erdélyi tudomány foly-

* A Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztály 1943. december 15-i közgyűlésén tartott szerkesztői jelentés.